

Det tyske Riges Finansreform af 3. Juni 1906.

Af

Adolph Jensen.

Det tyske Folk fik den 3. Juni i Aar overrakt en »Skattebuket«, ret broget at skue, selv om den ikke straalere i saa mange Farver som oprindelig af Forbundsraadet paatænkt. Formaalet med disse nye Skattelove er at tilvejebringe en bredere og mere solid Basis for Rigsfinanserne end den hidtidige og navnlig at skaffe Mulighed for en Nedsættelse og Regulering af de af Enkeltstaterne udredede Matrikularbidrag. Nødvendigheden af en saadan Reform har længe været erkendt, og der er i Tidens Løb gjort mange Forsøg paa at skaffe Rigets Finansvæsen en mere uafhængig Stilling, men de ekstraordinære politiske Vanskeligheder, der her frembød sig, have hidtil hindret Tilvejebringelsen af en tilfredsstillende Ordning. Om den nu gennemførte Reform i Længden vil vise sig at svare til Formaalet, turde være tvivlsomt; som det Kompromis-Resultat, den er, har den mange svage Punkter. Imidlertid frembyder den nye Ordning af Rigsfinanserne baade som Helhed betragtet og i dens Enkeltheder saa mange nye og delvis overraskende

Momenter, at en kortfattet Redegørelse derfor tør paaregne Interesse ogsaa udenfor Tysklands Grænser.

Som Arvtager efter Toldforeningen og ifølge sin hele statsretlige Karakter var det tyske Rige ved Oprettelsen i første Linie henvist til at tage sine Indtægter gennem Told og andre indirekte Afgifter. Dette Princip er positivt udtrykt i Rigsforfatningens Art. 70, men det fremgaar tillige af Ordene i denne Artikel, at man ikke havde tænkt sig denne Ordning som en blivende. Det hedder udtrykkeligt, at for saa vidt Rigsudgifterne ikke kunne dækkes ved de af Tolden og Forbrugsskatterne og ved de af Post- og Telegrafvæsenet flydende Indtægter, skal, saa længe Rigsskatter ikke ere indførte, Dækning tilvejebringes ved Bidrag fra de enkelte Stater i Forhold til deres Folkemængde.

Det er aabenbart, at man ikke har tænkt sig, at Ordningen med Ydelse af Matrikularbidrag skulde vare en Menneskealder, det var en Nødhjælp af rent provisorisk Karakter, der kun var beregnet paa at skulle anvendes, »saa længe Rigsskatter ikke ere indførte«, og ved »Rigsskatter« skal da sandsynligvis — i Overensstemmelse med hin Tids herskende socialøkonomiske Strømning. — forstaa direkte Skatter (specielt Indkomstskat) i Modsætning til de allerede bestaaende indirekte Rigsskatter. Straks efter Forfatningens Udstedelse gjordes der da ogsaa Forsøg paa at faa indført en Rigs-Indkomstskat, Forsøg som dog hverken da eller senere have ført til noget Resultat.

Trods Matrikularbidragenes oprindelige provisoriske Karakter havde de dog fra første Færd en betænkelig Størrelse. Rigets Indtægter af Told og Forbrugs-

afgifter udgjorde i 1871 ca. 148 Mill. Mark, Matrikularbidragene 71 Millioner; det følgende Aar var Matrikularbidragenes Beløb steget til 94 Mill., medens Toldindtægterne m. v. udgjorde 169 Mill. Det er klart, at dette Misforhold havde store politiske Betænkeligheder; naar Enkeltstaterne hvert Aar fik en stor og voksende Regning fra Riget, er det forstaaeligt, at den Tanke nu og da kunde finde Rum: mon ikke Enheden er lovlig dyrt købt? og i hvert Fald var Finans-Ordningen ikke en saadan, at den kunde virke som et Bindemiddel, som et konsoliderende Moment i Forfatningen.

Ogsaa fra et socialøkonomisk Synspunkt maatte de høje Matrikularbidrag fordømmes. Bidragene udskrives i Forhold til Enkeltstaternes Folketal, ikke i Forhold til Ydeevnen hos hver Stats Befolkning eller til Staternes Interesse i Rigsinstitutionerne. Udskrivningen af Matrikularbidrag i Forhold til Folkemængden er — som Bismarck har udtrykt det — »eine rohe Form, die zur Aushilfe dienen kann, solange man in dem ersten Jugendalter des Reiches demselben eigene Einnahmen zu verschaffen nicht in der Lage war.« Og denne »Kopskat« paa Enkeltstaterne er ikke fast, men veksler fra Aar til Aar, hvad der selvfølgelig maa berede Enkeltstaternes Finansforvaltning store Vanskeligheder og Gener.

Der kom et Tidspunkt, da Matrikularbidragene kunde være skaffet ud af Verden. Det var ved Toldtariffens Revision i 1879. Men denne udmærkede Lejlighed til at gøre Riget finansielt uafhængigt af Enkeltstaterne blev — af politiske Grunde — ikke benyttet. Centrum forlangte og gennemførte ved den saakaldte *clausula Franckenstein*, at Rigets Andel i Ind-

tægterne af Tolden og Tobaksskatten skulde begrænses til 130 Mill. Mark aarlig, medens det overskydende Beløb skulde fordeles til Enkeltstaterne i Form af »Ueberweisungen«. Det samme gentog sig i 1881 og 1887, da der indførtes henholdsvis Stempelafgifter og Brændevinsafgift til Riget, men samtidig bestemtes, at Udbyttet skulde fordeles til Enkeltstaterne, og Rigets Finanskasse blev i endnu højere Grad end før Gennemgangsled for uhyre Summer, der betaltes til og modtoges af Enkeltstaterne.

Der var en Tid, da Urimeligheden ved dette mærkelige Versur-System faldt mindre i Øjnene. Det var i Rigsfinansernes »gode Aar« omkring 1890. Da kunde der overføres til Enkeltstaterne endog betydelig større Beløb, end disse ydede i Matrikularbidrag, saaledes at det fik Udseende af, at Enkeltstaterne tjente paa Riget. I Finansaaret 18⁸⁰/₈₁ udgjorde Matrikularbidragene 82 Mill. Mark, der overførtes fra Rigskassen til Enkeltstaterne 38 Mill., det udækkede Beløb af Matrikularbidrag var altsaa 44 Mill. Fem Aar senere (18⁸⁵/₈₆) var der næsten Ligevægt mellem Matrikularbidrag og det overførte Beløb; af Matrikularbidragene forblev kun udækket: $122 \div 116 = 6$ Mill. Atter fem Aar senere stillede Forholdet sig saa gunstigt, at der kunde overføres henimod 70 Mill. Mark mere, end der modtoges (Matrikularbidrag 312 Mill., Overførsel 379 Mill.). Men i Midten af Halvfemserne havde Forholdet atter vendt sig; i 18⁹⁵/₉₆ udgjorde de udækkede Matrikularbidrag $396 \div 374 = 22$ Mill. Mark. Saa vel Matrikularbidragenes som Overførslernes Beløb vedblev at stige indtil 1903, da begge Summer naaede mellem 550 og 600 Mill. Mark. Siden 1904 ere Be-

løbene ganske vist betydelig mindre, idet den saakaldte *lex Stengel* ophævede den foran nævnte Franckenstein'ske Klausul og udelukkede Overførselen af Told- og Tobaksskattens Provenu. Hvad der siden 1904 overføres til Enkeltstaterne, er Beløbene af Brændevinsafgifterne og Stempelafgifterne, ialt op imod 200 Mill. Rmk., men denne Sum er ikke tilstrækkelig til at dække de Matrikularbidrag, som det er fundet nødvendigt at udskrive; i 1905 oversteg Matrikularbidragene saaledes de overførte Beløb med ikke mindre end 78 Mill. Mark, og da det var givet, at Forholdet i Fremtiden yderligere vilde forværres, maatte en Finansreform, der skaffede Riget større Indtægter, siges at være paatrængende nødvendig.*)

Og dog giver de foran nævnte Tal kun en ufuldstændig Antydning af Rigsindtægternes Utilstrækkelighed. Siden Midten af Halvfjerdserne har det tyske Rige Aar for Aar maattet optage Statslaan til Bestridelse af ekstraordinære (delvis ogsaa ordinære) Udgifter, naturligvis navnlig til Dækning af de stadigt voksende militære Budgetter. Forsvarsudgifternes samlede Beløb er for Aaret 1874 beregnet til 400 Mill. Mark, i 18⁸⁹/₉₀ var Summen stegen til 678 Mill., men i 1905 til ikke mindre end 1284 Mill.**). Rigsgælden er stegen i samme Tempo; fra 72 Mill. Mark i 1877 naaede den i

*) Nettobeløbet af Enkeltstaternes Bidrag til Rigshusholdningen (de udækkede Matrikularbidrag) vilde, hvis Finansreformen ikke var bleven gennemført, for Aaret 1906 have udgjort ikke mindre end ca. 180 Mill. Mark.

**) Dr. Louis Katzenstein: Die Finanzreform. (Annalen des Deutschen Reichs. 1906. Nr. 3). I ovennævnte Beløb er medregnet Udgifterne til Forrentning af Rigsgælden, som hovedsagelig er stiftet til Dækning af Forsvarsudgifter.

Løbet af 12 Aar en Milliard; 6 Aar senere overskred Gældens Beløb den anden Milliard, i 1903 naædes den tredje, og nu udgør den tyske Rigsgæld over halvfjerde Milliard Mark. Og vel at mærke, der staar ikke overfor dette Gældbeløb nogen Formue. Det tyske Rige har ingen udbyttegivende Aktiver af Betydning.

Naar der nu gennem en Skattereform skulde skaffes Riget større Indtægter, laa det nær at spørge, om Tidspunktet ikke endelig var kommet, da det Finansprogram, der ligger i Rigsforfatningens foran omtalte Artikel 70, burde føres ud i Livet ved Indførelse af en Rigs-Indkomstskat. Om end denne Løsning af Opgaven havde Tilhængere i de demokratiske politiske Partier, maatte den dog paa Forhaand betragtes som udelukket, fordi Indkomsten som Beskatningsgrundlag allerede er stærkt beslaglagt af Enkeltstaterne og delvis (gennem »Zuschlag«) af Kommunerne. I det hele taget kan det siges, at der i Tidens Løb har udviklet sig en Slags statsretlig Doktrin, hvorefter de direkte Skatter i Tyskland ere forbeholdte Enkeltstaterne, og herefter maatte da Rigs-Finansreformen søges gennemført alene paa Grundlag af indirekte Afgifter, eller i det mindste saadanne, som ligge paa Grænsen mellem direkte og indirekte Skatter.

Et af de Skatteobjekter, som frembød sig i første Linie, var Tobakken. En Forhøjelse af den i Tyskland forholdsvis lave Tobakbeskatning har altid hørt til de tyske Finansministres Idealer. Man har endog til Tider drømt om et tysk Rigs-Tobaksmonopol, men siden Rigsdagen i 1882 forkastede et Forslag herom, har Forbundsraadet ikke vovet sig videre end til for-

skellige Forsøg paa at faa de bestaaende Produktions- og Forbrugsafgifter forhøjede. Alle saadanne Forsøg have dog faaet en saa kølig Modtagelse paa Rigsdagen, at en almindelig Forhøjelse af Tobaksskatterne ogsaa ved denne Lejlighed maatte have ringe Udsigt til at vinde Tilslutning. Forsøget blev ikke desto mindre gjort, idet Regeringen forelagde et Forslag, hvorefter saavel Indførselstolden som den indenlandske Produktionsafgift skulde forhøjes med 30—100 pCt., hvorved paaregnedes en Merindtægt for Statskassen af 28 Mill. Mark. Nogen Principforandring i Beskatningsmaaden (Overgang fra Vægt- til Værditold) var ikke foreslaet, da Tanken om Værdibeskatning af Tobak stedse er bleven mødt med den mest energiske Modstand i Interessentkredse. Forslaget blev straks slaet til Jorden i det af Rigsdagen nedsatte Skattelovsudvalg, hvorefter det saa at sige uden Omtale forkastedes ved anden Plenarbehandling. Forklaringen til, at dette Forslag, som set fra et teoretisk Synspunkt i og for sig havde mange gode Grunde for sig, fik en saa ilde Medfart, maa vist nok søges i, at der i Tyskland findes ualmindelig mange Mennesker, som paa den ene eller den anden Maade ere interesserede i Tobaksindustrien. Omtrent 120000 tyske Landbrugere dyrker Tobak, og i over 19000 Fabrikker finder mindst 200000 Arbejdere deres Udkomme ved Bearbejdelse af Tobak eller ved andet herhen hørende Arbejde. Paa Grund af Tobaksindustriens stærke Decentralisering maatte et stort Antal Rigsdagsmedlemmer føle sig som Repræsentanter for Tobaksinteresser, og da man havde i frisk Erin- dring, at en tidligere Skatteforhøjelse i 1879 havde bevirket en Tilbagegang i Forbruget af 16 pCt. og en

øjeblikkelig Overflødigførelse af 30—40000 Arbejdere, veg man tilbage for Ansvarret for de mulige Konsekvenser i lignende Retning af det nu forelagte Regeringsforslag.

Gik saaledes Tobakken i sin Almindelighed endnu denne Gang fri for Skatteforhøjelse, lykkedes det dog at gennemføre en særlig Skat, der rammer Tobak-Nydelsen i dens mest moderne Form, Cigaretten. Med den Motivering, at den almindelige Tobakbeskatning hidtil havde ramt Cigaretterne mindre haardt end de øvrige Tobaksfabrikater, foreslog Regeringen en Særbeskatning af 3 Mk. pr. 1000 Cigaretter. Den Form, man tænkte sig anvendt, var en Stempelafgift paa alt i Indlandet fremstillet eller fra Udlandet indført Cigaretpapir. Forslaget led i sin oprindelige Skikkelse af forskellige Mangler. Dels vilde den tekniske Gennemføring af Skatten og Kontrollen være ret vanskelig, dels udelukkede Systemet en Graduering af Afgiften i Forhold til Cigaretternes Kvalitet og Værdi. For at undgaa Vanskelighederne ved Stemplingen, kom man ind paa Tanken om et Rigsmonopol for Levering og Salg af Cigaretpapir, et Forslag, som dog Fabrikanterne stillede sig ganske afvisende overfor, idet de navnlig frygtede for, at en bureaukratisk ledet Virksomhed vilde savne den Bevægelighed og Hurtighed i Vendingen, som er nødvendig for at tilfredsstille de vekslende Krav i Retning af Papirsorter, Cigaretpapirets Udstyr-else o. s. v. Da dette Monopol-System derhos ligesom Stempel-Systemet vilde umuliggøre Anvendelsen af forskellige Skattesatser i Forhold til Tobakkens Kvalitet, opgav man i Udvalget Tanken om at benytte Papiret som Skattemedium, og efter mange og lang-

varige Forhandlinger kom man til Enighed (ogsaa med Fabrikanterne) om en ganske anden Form, det saakaldte »Banderole-System«. Efter dette System, der bl. a. anvendes ved Cigaretbeskatning i Rusland og de Forenede Stater, skulle alle Cigaretter og al Cigarettoebak, som bringes i Handelen, være indpakket, og Pakken lukket med et Baand, hvorpaa Skattestemplet eller Mærket er anbragt paa en saadan Maade, at det maa iturives ved Pakkens Aabning. Efter det oprindelige Udkast maatte Salg af Cigaretter kun finde Sted i lukket (og stemplet) Pakning. Da dette imidlertid vilde være i høj Grad generende for Detailhandelen og for Publikum, ændredes Bestemmelsen derhen, at Pligten til at lade Pakkerne stemple paahviler Fabrikanten og Grossisten, medens Detaillisten har Ret til at sælge Cigaretter ogsaa af aabne Pakninger. Skatteteknisk er dette Punkt af Interesse; man viser Detaillisten den Tillid at tillade ham at fjerne Beviset for, at Skatten er betalt; samtidig paalægges det ham som Pligt straks at tilintetgøre tomte Pakninger; i Tilfælde af Bedrageri kan der idømmes Bøder fra 50 Mk. til 100000 Mk., og Forbundsraadet kan derhos fratage den Detaillist, der har misbrugt den ham viste Tillid, Retten til at sælge Cigaretter fra aaben Pakning. — Skatten rammer ikke alene færdige Cigaretter og Tobak, men ogsaa tomme Hylstre og tilskaaret Cigaretpapir. Skatten paa færdige Cigaretter udgør for de billigste Varer, der i Detail koste under $1\frac{1}{2}$ Pf. Stykket, 1,50 Mk. pr. 1000 Stk., og stiger gennem 6 Trin til 10 Mk. pr. 1000 Stk. for Cigaretter, hvis Salgspris er over 7 Pf. Stykket. Cigarettobakken beskattes efter 5 Sats med 0,80—7,00 Mk. pr. Kilogram, saaledes at den laveste Sats gælder

for Tobak, der sælges for 3—5 Mk. pr. Kilogram, den højeste for Tobak, hvis Salgspris overstiger 30 Mk. pr. Kilogram. Hylstre og tilskaaret Cigaretpapir beskattes med 2 Mk. pr. 1000 Stkr. Et i Udvalget fremsat Krav om at lade »den fattige Mands Cigaret« være helt skattefri, har Loven ikke imødekommet; derimod betragtes finskaaren Tobak, som sælges under 3 Mk. pr. Kilogram, ikke som Cigarettobak, men som Pibetobak; den er altsaa ikke skattepligtig, men for Kontrollens Skyld maa saadan Tobak, ligesom de skattepligtige Fabrikater, paa Pakningen være mærket med Detailsalgsprisen.

Den ejendommelige Form, Cigarettskatten anvender, medfører naturligvis Nødvendigheden af en Mængde detaillerede Forskrifter, der mere eller mindre tage Sigte paa at forebygge Defraudationer. Dette er den mindst tiltalende Side ved Systemet; maaske er man ogsaa her — med tysk Grundighed — gaaet noget for vidt, og i saa Fald kan det jo være en Behagelighed for Skattemyndighederne at have noget at slaa af paa i Praksis. Et enkelt herhen hørende Punkt blev paa en heldig Maade ændret i Udvalget: Regeringsforslaget vilde forpligte Køberen af Cigaretter (Røgeren) til at kontrollere, at Lovens Bestemmelser om Pakning og Stempling vare overholdte, og til i Overtrædelsestilfælde at gøre Anmeldelse, men efter den endelige Lov paahviler denne Forpligtelse kun Detailhandleren.

Cigarettskatten antages at ville indbringe 14 Mill. Mark. Da der aarlig forbruges mindst 5 Milliarder Cigaretter i Tyskland, vil hver Cigaret altsaa gennemsnitlig fordyres med henimod $\frac{1}{3}$ Pf. Fra et fiskalt Synspunkt set. maa det vistnok siges, at man her har

gjort et lykkeligt Greb, thi vel er de 14 Millioner ikke noget stort Beløb, men det turde være i høj Grad »entwicklungsfähigt«; først for 40 Aar siden begyndte man at bruge Cigaretter i Tyskland, i 1875 beløb Produktionen sig til 152 Millioner, i 1893 var den stegen til 600 Mill., i 1897 til 1100 Mill. og i 1904 til 4000 Mill. Ligesom Cigaren i vidt Omfang har fortrængt Piben, saaledes truer Cigaretten — i Tyskland som andetsteds — nu med at fortrænge Cigaren. Den tyske Rigs-Fiskus kan derfor sikkert glæde sig ved at have faaet fat i »den rigtige Ende« af Tobakskonsumen.

Ved Siden af Tobakken var Øllet et Skatteobjekt, som det laa nær at søge stærkere udnyttet.

Som bekendt er Ølbeskatningen i Tyskland ikke ensartet i alle Dele af Riget. Der findes 5 »Brausteuergebiete«, nemlig Bayern, Württemberg, Baden, Elsass-Lothringen og »die norddeutsche Brausteuer-gemeinschaft« (d. v. s. Resten af Riget). I alle disse fem Territorier er Tilvirkningen af Øl beskattet ved Malt-Afgifter, men disse ere af forskellig Højde, omtrent $2\frac{1}{2}$ Gange saa høje i de sydtyske Stater som i Nordtyskland. Man regner, at Skatten paa en Liter Øl gennemsnitlig udgør: i Bayern 228 Pf., i Württemberg 227 Pf., i Baden 251 Pf., i Elsass-Lothringen 250 Pf., men i Nordtyskland kun 86 Pf. Ølskatten tilfalder i Nordtyskland Rigs-kassen, i Sydtyskland de respektive Statskasser, men disse sidste maa aarlig til Rigs-kassen afgive et lige saa stort Beløb pr. Indbygger, som Riget har oppebaaret pr. Indbygger i det nordtyske Skatteterritorium. Alt i alt har Rigets Indtægt

af Ølbeskatningen hidtil været forholdsvis beskedent. i Aaret 1905 ca. 37 Mill. Mark, hvoraf ca. 29 Mill. var Udbyttet af den nordtyske Afgift og ca. 8 Mill. Ølskat-Bidrag fra de sydtyske Stater.

Rigsforfatningen har i sin Art. 35 en Løfteparagraf, hvorefter Lovgivningen om Ølbeskatningen bør ordnes paa ensartet Vis for alle Dele af Riget. Virkeliggørelsen af dette Program har Regeringen ikke mindre end 5 Gange i de sidste 30 Aar søgt at nærme sig ved at foreslaa Forhøjelser af den nordtyske Afgift, hvis Skattesatser i det væsentlige have bestaaet uforandrede siden 1819, men Rigsdagen har indtil i Aar konsekvent afvist enhver Tanke om yderligere at belaste Ølproduktionen. (Derimod have de sydtyske Stater i nyeste Tid forhøjet deres Ølskatte, delvis endog ret betydeligt). Det Udkast, som Regeringen forelagde sidste Efteraar, og som nu i stærkt modificeret Skikkelse er blevet Lov, overraskede Bryggerierne paa en lidet behagelig Maade ved at foreslaa Skattesatser, der vilde bringe Ølskatten i Nordtyskland op paa omtrent samme Højde som i de sydtyske Stater og give Rigs-kassen en Merindtægt af henimod 70 Mill. Mark aarlig. Imod en saa glubsk Forøgelse af Øllets Skattebyrde protesteredes der energisk, ikke alene af de nordtyske Bryggeri- og Beværterkorporationer, men ogsaa af de sydtyske Stater, der for saa vidt vare interesserede, som deres Ølskat-Bidrag til Rigs-kassen vilde stige i samme Forhold som den nordtyske Afgift forhøjedes. Resultatet blev da ogsaa en klækkelig Nedsættelse af de oprindelig foreslaaede Afgiftssatser, saaledes at det beregnede Merudbytte for

Rigskassen efter den vedtagne Lov kun udgør 29 Mill. Mark imod Forslagets 70 Mill.

Ved Siden af Malt-Afgiftens Forhøjelse indeholder Loven nogle Ændringer i Beskatningsreglerne, som ere af almindelig Interesse, og som skulle omtales lidt nærmere.

I de sydtyske Stater har Maltafgiften allerede i en længere Aarrække været gradueret, saaledes at de større Bryggerier svare en højere Afgift end de mindre. Dette Princip, som jo ogsaa i en Periode har været anvendt ved den danske Ølbeskatning, kendte den nordtyske Maltafgift ikke, men det blev fra første Færd betragtet som givet, at hvis en Forhøjelse af Afgiften skulde kunne gennemføres, maatte der samtidig foretages en Graduering, saaledes at det i det væsentlige blev de store Bryggerier, der kom til at bære Forhøjelsen. Maltafgiften havde hidtil udgjort 4 Mk. pr. Dobbeltcentner; den af Regeringen foreslaaede Skala begyndte med 7 Mk. for de første 250 Dobbeltcentner Malt og steg til $12\frac{1}{2}$ Mk. for Maltforbrug over 2000 Dobbeltcentner. I Udvalget stillede man sig imidlertid straks paa det Princip, at det store Flertal af Bryggerierne ikke fremtidig burde betale højere Maltafgift, end de hidtil havde gjort, og at det overhovedet skulde vanskeliggøres Bryggerierne at lægge Skatteforhøjelsen over paa Ølprisen. Udvalget ændrede Skalaen i Overensstemmelse hermed, og ogsaa ved den endelige Vedtagelse blev man staaende ved den gamle Sats af 4 Mk. pr. Dobbeltcentner for de første 250 Dobbeltcentner Malt, et Bryggeri anvender i Løbet af et Aar, medens Skalaen iøvrigt har 10 Trin og ender med 10 Mk. for Maltforbruget ud over

7000 Dobbeltcentner. Virkningen af denne Ordning bliver følgende: Af de henved 6600 Bryggerier, der findes i Nordtyskland, ere de 3600 saa smaa, at deres aarlige Maltforbrug ikke overstiger 250 Dobbeltcentner, og de faa altsaa ingen Skatteforhøjelse. I den følgende Afgiftsklasse, med et Aarsforbrug af 250—500 Dobbeltcentner Malt, findes der henved 800 Bryggerier, hvis Produktion vil blive merbeskattet med 0,05 Pf. pr. Liter (altsaa med 1 Pf. for hver 20 Liter Øl!). Af Bryggerier med et Maltforbrug af 500—1000 Dobbeltcentner findes der 700, Skatteforhøjelsen vil for disse andrage 0,125 Pf. pr. Liter (1 Pf. for hver 8 Liter). Og saa fremdeles, — først ved Bryggerier, der ere saa store, at de bruge 7000 Dobbeltcentner Malt aarlig, d. v. s. ved en Aarsproduktion af ca. $3\frac{1}{2}$ Mill. Liter Øl, naar Skatteforhøjelsen op over $\frac{1}{2}$ Pf. pr. Liter; Antallet af saa store Bryggerier udgør godt 300. Ved et Maltforbrug af 20000 Dobbeltcentner (en Produktion af ca. 10 Mill. Liter Øl) udgør Skatteforhøjelsen omtrent 1 Pf. pr. Liter; Antallet af Bryggerier, der bruge over 20000 Dobbeltcentner Malt, er omtrent 60.

Der blev under Lovens Behandling paa Rigsdagen og i Udvalget anvendt megen Tid paa at undersøge og diskutere Spørgsmaalet om, hvem der vilde komme til at bære Byrden ved Skatteforhøjelsen: Bryggerierne, Forhandlerne (Beværterne) eller Forbrugerne. Overfor en Afgiftsforhøjelse af den ovenfor angivne Natur er en Forhaandsgranskning af dette Spørgsmaal vistnok spildt Møje, og denne Side af Sagens Behandling har kun Interesse ved de Oplysninger, der fremkom om Størrelsen af den saakaldte »Schanknutzen«, d. v. s. Forskellen mellem det Beløb, Beværteren betaler Bryg-

geren for Øllet, og det Beløb, Konsumenten maa betale Beværteren derfor. Denne Prisdifference (der naturligvis ikke er identisk med Beværterens Fortjeneste, da den indbefatter hans Driftsomkostninger), veksler i Nordtyskland mellem $11\frac{1}{2}$ Pf. og 36 Pf. pr. Liter med et Gennemsnit af omtrent 20 Pf., medens den i Sydtyskland med det 2—3 Gange saa store Ølforbrug pr. Individ og med den langt tarveligere Udstyrelse af Udsænkingslokalerne næppe naar Halvdelen af dette Gennemsnitsbeløb (i Baden 9,1 Pf., i Württemberg 9,1 Pf., i Bayern endog kun 7,3 Pf. pr. Liter). Karakteristisk for Forskellen mellem Nord- og Sydtyskland er ogsaa en Beregning, hvorefter den gennemsnitlige daglige Omsætning pr. Kvadratmeter af Udsækningslokalerne udgjorde i Leipzig 0,67 Liter, men i Nürnberg 5,17 Liter; i Berlin 0,75 Mark, men i München 6,70 Mark.

Den før omtalte Graduering af Afgiftssatserne blev forlangt af de mindre Bryggerier i saa høje Toner, at man var nødt til at imødekomme Kravet, hvis man overhovedet vilde gøre sig Haab om at føre Loven igennem. Et andet Spørgsmaal er det, om en saadan Forskelsbeskatning kan forsvares ud fra en rent økonomisk Betragtning. Gradueringen begrundes naturligvis ved en Henvisning til, at de større Bryggerier ere de mindre overlegne i teknisk Henseende, at de med andre Ord faa et større Kvantum Øl ud af det samme Kvantum Malt. Om end dette sidste ikke er bleven bestridt, blev det dog fra sagkyndig Side (Bryggeriernes Forsøgs- og Lærestalt i Berlin) gjort gældende, at de seneste Aars teknisk-videnskabelige Fremskridt i Forbindelse med Udviklingen af den bryggeritekniske Undervisning havde muliggjort det for de mindre og

middelstore Bryggerier at udnytte Materialet langt stærkere end tidligere, saa at den Forskel, der indtil for en halv Snes Aar siden bestod mellem store og smaa Bryggerier baade med Hensyn til Maltudbyttet og Produktets Kvalitet, nu er betydeligt formindsket. Men hvis saaledes — som det synes Tilfældet — Grunden til de smaa Bryggeriers Underlegenhed snarere er at søge i deres almindelige økonomiske og kommercielle Organisation end paa det tekniske Omraade, turde det være tvivlsomt, om det fra et national-økonomisk Synspunkt er rigtigt at give dem en Afstivning gennem Skattelovgivningen. Man kunde tænke sig, at en vidtgaende Graduering af Afgiftssatserne kom til at virke som en Præmie ikke alene for forældet Teknik, men ogsaa for gammel Slendrian og Middelmaadighed i Forretningsførelsen. Man kunde iøvrigt ogsaa tænke sig, at Gradueringen kunde komme til at virke stik imod Hensigten, derved at den relativt stærke Skatteforhøjelse for de store Bryggerier ansporede disse til en forøget Udnyttelse af deres Kapitalkraft med det Formaal at slaa de smaa Konkurrenter ned. Iøvrigt tyde Erfaringerne fra de sydtyske Stater ikke paa, at Maltafgiftens Graduering er i Stand til at holde de smaa Bryggerier oppe. I Bayern formindskedes Bryggeriernes Antal i Perioden 1880—89 (da Afgiften var ens for alle Bryggerier) med gennemsnitlig 28 om Aaret, i Perioden 1890—1903 (efter Indførelsen af Gradueringen) med gennemsnitlig 82 aarlig; og lignende Resultater opviser Bryggeristatistikken i Baden og Württemberg.

Medens Loven kom de mindre Bryggerier i Møde med Hensyn til Afgiftens Graduering, tog den paa den

anden Side Storbedrifternes Parti lige overfor et andet, meget omstridt Punkt, nemlig Spørgsmaalet om Forbud mod Anvendelsen af Surrogater. — I Bayern, Württemberg og Baden maa der til Fabrikation af undergæret Øl ikke anvendes andre Stoffer end Vand, Bygmalt, Gær og Humle. For Bayerns Vedkommende har dette Surrogatforbud bestaaet i snart 400 Aar (siden 1516) og efter hvad der paastaas i høj Grad bidraget til at give det bayerske Øl dets Verdensry*). I Nordtyskland har der hidtil ikke været Malttvang (Surrogatforbud), og heri har man søgt Grunden til, at der i de senere Aar er blevet indført stadig stigende Mængder af bayerske Ølsorter, som mere og mere foretrækkes af Konsumenterne. De store nordtyske Bryggerier have ganske vist forlængst frivillig paalagt sig Malttvang, men man mente, at et legalt Forbud mod Anvendelse af Surrogater vilde bidrage til at hæve det nordtyske Øl i Publikums Omdømme, og Storbryggeriernes Organisation lagde derfor den største Vægt paa at faa en saadan Forbudsbestemmelse ind i Loven. De talrige mindre Bryggerier kunne, paa Grund af deres mindre fuldkomne Teknik, vanskelig undvære Surrogatstofferne; de bekæmpede derfor Forslaget om Malttvang, men forgæves; maaske i nogen Grad under

---

*) Malttvangen er dog ikke den eneste Grund til, at det sydtyske Øl er bedre end det nordtyske. Selv om man i store, nordtyske Bryggerier alene anvender Malt af fineste Byg med Udelukkelse af ethvert Surrogatstof, tager alle mulige tekniske Fremskridt i Brug, henter sin Gær, ja endog sin Brygmester fra München, lykkes det dog aldrig at naa et Produkt af samme Godhed som Münchener-Øllets. Om det skyldes Vandets, Luftens eller Klimaets forskellige Indflydelse paa den biologiske Gæringsproces, eller om Forskellen maa tilskrives helt andre Aarsager' derom strides de lærde.

Indflydelse af det Argument, at Malttvangen vilde forøge Afsætningen af indenlandsk Byg med et Beløb af omtrent 5 Mill. Mark aarlig, enedes man saavel i Udvalget som i Rigsdagen om at lade Lovens første Paragraf foreskrive, at der til Fabrikation af undergæret Øl ikke maa anvendes andre Stoffer end Bygmalt, Humle, Gær og Vand.

Den nordtyske Ølindustri maa vistnok siges at være sluppen billigt igennem Skattereformen. Det er da ogsaa sandsynligt, at det ikke vil vare længe, før der paany stilles Krav om Forhøjelse af Ølafgiften. Naar nogle Aar ere forløbne, vil Riget atter være i Finansnød, og man vil da straks henvise til det urimelige i, at Sukkerforbruget bærer en mere end dobbelt saa høj Skattebyrde som Ølforbruget (Sukkerafgiften indbringer nu 130 Mill. Mark, Ølafgiften vil efter Forhøjelsen indbringe ca. 60 Mill.). I tyske Bryggerier er der anbragt en Kapitalformue af over 3 Milliarder Mark; deres aarlige Produktionsværdi er over 900 Mill., et Beløb, der f. Eks. overstiger Værdien af Stenkulproduktionen. Det tyske Folk udgiver aarlig henved 1400 Mill. Mark til Øl. Medens Statskassens Indtægt af Ølforbruget i England udgør henimod 7 Mark pr. Individ, i Østrig henimod 4 Mark og i de Forenede Stater $3\frac{1}{2}$ Mark, vil den tyske Rigskasse efter den nu vedtagne Skatteforhøjelse ikke oppebære meget over 1 Mark pr. Individ. Naar det erindres, at Riget ogsaa fremtidig vil være henvist til at forøge sine Indtægter gennem indirekte Skatter, og at Forfatningens Program om, at Ølbeskatningen skal gøres ensartet over hele Riget, endnu langt fra er virkeliggjort, er det ikke sandsynligt, at den nordtyske Ølindustri ret

længe vil kunne nyde den Idyl, at være kommen over Skattereformen.

Medens, som foran nævnt, Muligheden af en Rigs-Indkomstskat paa Forhaand maatte betragtes som udelukket, lykkedes det derimod Regeringen at gennemføre et Forslag om Arveafgift til Riget. Tanken var ikke ny; allerede i 1877 blev der gjort Forsøg i denne Retning, men man veg da tilbage for de store praktiske Vanskeligheder, der stillede sig i Vejen for Ordningen af en hele Riget omfattende Arveafgift. Hovedvanskeligheden bestod i, at der ikke fandtes nogen fælles Lovgivning om Arv; hver Stat havde i saa Henseende sine særlige Regler, ja end ikke indenfor de enkelte Stater var Ordningen ensartet, i Virkeligheden foregik Arvefaldet i Tyskland efter flere hundrede forskellige Partikular-Systemer. Paa dette Kaos blev der imidlertid gjort Ende, da man i Aaret 1900 gennem »Bürgerliches Gesetzbuch« indførte en fælles Arve- og Familieret for hele Riget. Selv om herved den værste Hindring for en Rigs-Arveafgift var ryddet af Vejen, var Opgaven dog endnu ret indviklet, idet der i samtlige Forbundsstater med Undtagelse af Fyrstendømmet Waldeck fandtes Arveafgifter (til de respektive Landskasser), og da Elsass-Lothringen ogsaa havde sin fra gammel Tid bestaaende Arveafgift, gjaldt det om at samle ikke mindre end 25 forskellige Afgifter af den mest uensartede Støbning i en fælles Form. Medens som før nævnt Waldeck slet ingen Arveafgift havde, fandtes der i Hamburg en efter fuldt moderne Principper konstrueret Skala for Beskatningen af Arv, med Satser, der steg progressivt saavel efter Slægt-

skabsgrad som efter Arveloddens Størrelse. Imellem disse to Yderligheder fandtes altsaa en broget Mangfoldighed af Skatteordninger, og Udbyttet varierede fra 12 Pf. aarlig pr. Individ i Schaumburg-Lippe til 378 Pf. i Bremen. At bringe en Enhed ud af dette Virvar maatte paa Forhaand synes umuligt. Forbundsraadet prøvede da heller ikke paa at løse Knuden, men huggede den over ved at foreslaa Ophævelsen af samtlige bestaaende Arveafgiftslove og Indførelsen af en Rigs-Arveafgift, af hvis Udbytte Enkeltstaterne skulde oppebære en Tredjedel som Erstatning for Tabet ved de ophævede Lands-Afgifter. Enkeltstaterne skulde desuden have Ret til at opkræve særlige Tillæg (»Zuschläge«) til Rigs-Afgiften. Denne Ordning fandt i Princippet Rigsdagens Billigelse og blev Lov. De vigtigste Enkeltheder og de Stridspunkter, der have almindelig Interesse, skulle vi fremdrage i det følgende.

Afgiften opkræves med 4 Hovedsatser, saaledes at Forældre, Sødskende og Sødskendes Børn svare 4 pCt. af Arveloddens Beløb; Bedsteforældre og fjernere Ascendenter, Svigerforældre og Svigerbørn, Stifforældre og Stifbørn, Sødskendes Børnebørn, uægte af Faderen anerkendte Børn og deres Descendenter, Adoptivbørn og deres Descendenter svare 6 pCt.; Forældres Sødskende svare 8 pCt.; alle andre 10 pCt. Gennem disse fire Afgiftsklasser fremkommer en Progression efter Slægtskabsgraden. Men ogsaa efter Arveloddens Størrelse er Afgiften progressiv; de anførte Satser gælde nemlig kun for Arvelodder indtil 20000 Mark*); for Arvelodder mellem 20000 og 30000 Mark forøges Af-

*) For de i første Afgiftsklasse nævnte gælder Satsen 4 pCt. dog for Arvelodder indtil 50000 Mark.

giftssatsen med $\frac{1}{10}$, for 30—50000 med $\frac{2}{10}$, for 50—75000 med $\frac{3}{10}$ o. s. v., Progressionen standser ved 1 Million Mark, hvor Afgiften er forøget med $\frac{15}{10}$, d. v. s. at der svares $2\frac{1}{2}$ Gange de ovenfor anførte Satser. I Virkeligheden varierer Afgiften altsaa efter Arveloddens Størrelse mellem 4 og 10 pCt. for Forældre og Sødskende, mellem 6 og 15 pCt. for Bedsteforældre, mellem 8 og 20 pCt. for Onkler og Tanter, og mellem 10 og 25 pCt. for de fjærnest beslægtede og Legatarer.

Disse Afgiftssatser, der lige saa fuldt ramme Gaver i levende Live som Arv, ere ret høje, højere end i de fleste andre Lande, men der er den Ejendommelighed ved den tyske Rigs-Arveafgift, at den lader Descendenter og Ægtefæller gaa helt fri. Dette var ogsaa Tilfældet ved Flertallet af de nu ophævede Arveafgifter til Enkeltstaterne; kun Hamburg, Lübeck og Elsass-Lothringen tog Afgift af Arv til Børn og Ægtefæller, medens de øvrige 22 Stater lod den direkte Linie skattefri. Denne paafaldende Begunstigelse af Descendensen i de tyske Lande staar i nær Sammenhæng med den stærkt udprægede Familiesans, der er raadende blandt Tyskerne — især i de grundbesiddende Befolkningsklasser, og den stemmer godt med den germanske Retsopfattelse, der, i Modsætning til Romerretten, hævder Familieformuens Kontinuitet: Sønnen, som arver sin Faders Formue, faar ikke herved en ny individuel Ejendomsret over det arvede, men kun Dispositionsretten over det, som han allerede før i Kraft af Blodets Ret var en Slags Medejer af. — Til at undtage den direkte Linie fra Arveskatten havde man imidlertid ogsaa andre — mere reelle — Motiver, bl. a. Vanskeligheden ved at ramme den bevægelige og den faste

Formue ligeligt. Man ræsonnerede saaledes: Arveladeren kan, uden at det er muligt at kontrollere det, i levende Live bortgive en Del af sin bevægelige Formue (Penge, Værdipapirer) til Arvingerne, medens Bortgivelsen af fast Ejendom ikke kan ske, uden at det kommer til det Offentliges Kundskab. I Forholdet mellem fjernere beslægtede vil det naturligvis være sjældent, at Arveladeren allerede før sin Død opgiver Dispositionsretten over Formuen, men ikke i Forholdet mellem Fader og Søn eller mellem Mand og Hustru. Hvis man nu gjorde Arv til Børn og Ægtefæller afgiftspligtig, vilde mange give efter for Fristelsen til at unddrage sig Skatten; men da dette kun kunde ske lige overfor bevægelige Formuedele, vilde Følgen blive en yderligere Skærpelse af den Prægravation af Grundejendommen, der af mange Grunde i Forvejen er tilstede. Denne Argumentation forekommer noget kunstig, og heller ikke de øvrige Grunde, der ere anførte til Gunst for den direkte Linies Fritagelse, synes stærkt overbevisende. Som et slet og ret Skin-Argument maa det aabenbart betragtes, naar Regeringen gjorde gældende, at Inddragelsen af Børn og Ægtefæller under Beskatningen vilde have forholdsvis ringe finansiell Betydning, fordi man her maatte anvende en betydelig lavere Afgiftssats end overfor fjernere beslægtede. Den hele Formuemasse, der aarlig gaar i Arv i Tyskland, udgør omtrent 4 Milliarder Mark; heraf arves de fire Femtedele, altsaa 3200 Millioner, af Børn og Ægtefæller, medens kun 800 Millioner tilfalde fjernere beslægtede og Legatarer. Man regner, at den nu indførte Arveafgift vil give et Udbytte af omtrent 70 Mill. Mark, altsaa imellem 8 og 9 pCt. af den afgiftspligtige

Arvemasse. I Forhold hertil vilde en Beskatning af Arven i direkte Linie med gennemsnitlig $1\frac{1}{2}$ pCt. formentlig være ret maadeholden, og disse halvanden Procent vilde dog give et Beløb af nærvæd halvhundrede Millioner og altsaa forøge Skattens budgetterede Udbytte med to Tredjedele.

Foruden den omtalte fuldstændige Afgiftsfrihed for Børn og Ægtefæller indeholder Loven adskillige Bestemmelser om Modificering af de almindelige Regler. Saaledes kan det nævnes, at ganske smaa Arvelodder under 500 Marks Værdi ikke betale Skat; at Afgifts- pligten for Forældre og Bedsteforældre først indtræder, naar Arvelodden overstiger 10000 Mark; at Arv bestaaende i Bohave og Klædningsstykker er afgiftsfri indtil en Værdi af 5000 Mark, naar Arven tilfalder nærmeste Slægt; endelig at Legater til Personer, som have staaet i Tyende- eller Arbejdsforhold til Arveladeren, ere afgiftsfri, for saa vidt Værdien ikke overstiger 3000 Mark.

Større Interesse knytter der sig til de særlige Begunstigelser, Loven indrømmer Landejendommene. Under Paaberaabelse af, at Arveafgiften efter sin Natur er en Formuekonfiskation, der har Tendens til at ramme den faste Formue stærkere end den bevægelige, blev der allerede under Lovforslagets Forberedelse med stor Styrke krævet Særbestemmelser, som kunde bøde paa Virkningerne af denne Tendens. Fra agrarisk Side gjorde man gældende, at Arveafgiften virker uretfærdigt, naar den beskatter al Formue ens uden Hensyn til, om Formuedannelsen foregaar hurtigt eller (som i Landbruget) langsomt. Man henviste ogsaa til, at Arveafgiften virker mere trykkende lige overfor Land-

ejendommen end overfor den mobile Formue, fordi der ofte maa optages Hypoteklaan i den i Forvejen stærkt prioriterede Ejendom for at skaffe Midler til Udredelse af Afgiften. Regeringens Forslag tog da ogsaa paa forskellig Vis Hensyn hertil, og de Begunstigelser, der oprindeligt var tiltænkt Landbruget, udvidedes yderligere under Lovens Behandling i Udvalget. — For det første eftergiver Loven en Fjerdedel af Afgiften af al Arv, der bestaar i Land- og Skovbrugsejendomme. Endvidere bestemmes det, at naar en saadan Ejendom falder i Arv til Forældre eller Sødskende, betales ingen Arveafgift, hvis der er forløbet mindre end 5 Aar siden sidste Arvefald, og kun halv Afgift, hvis der er forløbet imellem 5 og 10 Aar, siden Ejendommen sidst gik i Arv. Ved Beregningen af Arveafgiften af Land- og Skovbrugsejendomme skal Værdien udfindes ved at tage det 25-dobbelte af det aarlige Nettoudbytte; der beskattes altsaa efter Udbytteværdien og ikke efter Værdien i Handel og Vandel. (Denne Bestemmelse, der ikke fandtes i Regeringens oprindelige Forslag, blev af Udvalget indsat efter energisk Forlangende af de landøkonomiske Organisationer). Endelig tilstaas der den, der arver en fast Ejendom, Ret til at afbetale Afgiften i indtil 10 aarlige Rater uden Renteydelse for det skyldige Afgiftsbeløb.

Som foran nævnt, antages Rigs-Arveafgiften at ville indbringe ca. 70 Mill. Mark. Afgiften opkræves af Enkeltstaterne, som beholde en Tredjedel af Udbyttet, medens de to Tredjedele (altsaa 48 Mill. Mark) afgives til Rigs-kassen,

En væsentlig Indtægtsforøgelse for Rigs-kassen er opnaaet gennem forskellige Skatter paa Samfærdsel og Omsætning, mest under Form af Stempelafgifter. Denne Del af Finansreformen omfattede i det oprindelige Regeringsforslag følgende fire Stempelafgifter: paa Fragtbreve, paa Jærnbane- og Dampskibsbilletter, paa Automobile og paa Kvitteringer. Den sidstnævnte Afgift forkastedes af Rigsdagen, de tre øvrige gennemførtes, delvis i stærkt modificeret Form, og desuden vedtoges efter Skatteudvalgets Initiativ en saakaldet Tantiemeskat og en Udvidelse af Stempelafgiften paa Aktier samt endelig en partiel Forhøjelse af Postporto.

— En Stempelafgift paa Kvitteringer findes som bekendt i flere Lande (Frankrig, England, Øster- rig), og heller ikke i de tyske Enkeltstater er denne Skat ukendt. Som Rigs-Skat har den været foreslaaet to Gange tidligere, og uagtet den begge Gange forkastedes af Rigsdagen, fandt Regeringen dog gode Grunde til atter at optage den i sit Lovudkast. Skat- ten var tænkt som et fast Stempel (10 Pf.) paa alle Kvitteringer for Beløb over 20 Mark, herunder ogsaa Kvitteringer for Postanvisningsforsendelser. Der paa- regnedes en Indtægt af 16 Mill. Mark aarlig, hvoraf de 8 Mill. for Postanvisninger. Forslaget mødte imidlertid straks den mest energiske Modstand og forkastedes enstemmigt baade i Udvalget og i Rigsdagen. Hvad man navnlig indvendte imod Kvitterings-Stemplet var, at Afgiften fortrinsvis vilde ramme de smaa Omsæt- ninger; at den vilde indeholde en Opfordring til at undlade at udstede skriftlige Kvitteringer, hvilket atter vilde medføre en forøget Usikkerhed i Forretningsfor- holdene; endelig gjordes der med megen Styrke gæld-

ende, at Afgiftens Anvendelse overfor Postanvisninger var ensbetydende med en ganske urimelig Fordyrelse af Portoen for Pengesendelser.

— I Aaret 1900 vedtoges (til Dækning af forøgede Flaadeudgifter) en Stempelafgift paa Konnossementer. Denne Afgift foreslog Regeringen nu udvidet til at omfatte alle Fragtbreve vedrørende Godstransport til Lands og til Vands, saavel i hele Skibs- og Jærnbanevognladninger som Stykgods og Postpakkeforsendelser. Alt i alt ventede man sig heraf en Indtægt paa 41 Mill. Mark, hvoraf 11 Mill. for Vognladningsgods, 12 Mill. for Stykgods og 18 Mill. for Postpakker. Imod denne Beskatning blev der imidlertid gjort gældende, at den var i høj Grad »verkehrsfeindlich«. Godsfragterne var, sagdes der, højere i Tyskland end i de omliggende Lande, og det var Godstransporten, som de tyske Jærnbaner havde at takke for deres store Overskud, der i det væsentlige kom det Offentlige (navnlig den preussiske Statskasse) til Gode; der var derfor snarere Anledning til, i Forretningslivets Interesse, at søge Godsfragterne nedsatte end til yderligere at forhøje dem gennem Paalæg af en ny Skat. Med særlig Styrke angreb man Forslaget om Stempelafgift paa Adressebreve for Postforsendelser, som i mange Forretningsgrene vilde medføre en Fordyrelse paa 1 pCt. af Bruttoomsætningen, og man henviste til, at i Sammenligning hermed var Børs-Stempelafgiften forsvindende ringe. Handelsstandens Organisationer gjorde gældende, at den foreslaaede Afgift paa Adressebreve (der vilde fordyre Pakkeportoer med 20 pCt.), i det væsentlige vilde blive en Særskat paa de smaa og middelstore Specialforretninger og yderligere vanskeliggøre disse

Konkurrencen med Stormagasinerne, hvem denne Afgift kun vilde ramme i forholdsvis ringe Omfang. Disse Argumenter gjorde deres Virkning i Udvalget, som ganske strøg Afgiften paa Adressebreve og i stort Omfang nedsatte de foreslaaede Satsler for de øvrige Arter af Fragtbreve. Efter den endelige Vedtagelse kan det finansielle Udbytte af Stempelafgiften paa Fragtbreve ikke anslaaes højere end 14 Mill. Mark, medens Regeringen havde budgetteret 41 Mill.

— Intet andet Punkt af Finansreformen satte Sindene i saa hæftig Bevægelse som Forslaget om Skat paa Jærnbanebilletter. En saadan Skat findes i de fleste større europæiske Lande. I England svare Jærnbaneselskaberne en Afgift til Statskassen af 2—5 pCt. af Bruttoindtægten af Personbefordring paa I og II Klasse. I Frankrig udgør Afgiften 10 pCt. af hele Billetindtægten, hvortil kommer en Stempelafgift paa 10 Centimer for hver Billet, der koster over 10 Fr. I Østerrig betales paa Hovedbanerne 12 pCt., paa Lokalbanerne 6 pCt. og paa de ganske smaa Baner 3 pCt. af Billettens Pris. I Ungarn er Skatten endnu højere, 18 pCt. af Billetindtægten plus en Stempelafgift paa 2 pCt. af Billettens Pris. Rusland opkræver en Transportkat paa 15 pCt. I Italien endelig findes en fast Stempelafgift, der uden Hensyn til Billettens Pris udgør 5 Centimer for hver Billet. — I Tyskland søgte man allerede i 1869 (det nordtyske Forbund) at indføre en Afgift paa Personbefordring paa Jærnbaner, men Forslaget forkastedes, og i de siden da forløbne 37 Aar har Tanken, saa vidt vides, ikke været genoptagen før nu. Efter det af Regeringen forelagte Udkast skulde Billets-katten være ret moderat, idet den skulde

opkræves med et fast Beløb af 5, 10, 20 og 40 Pf. for Billetter til henholdsvis IV, III, II og I Klasse, uden Hensyn til Rejsens Længde, men dog saaledes, at alle Billetter, der kostede under 2 Mark, skulde være skattefri. Lignende Afgifter skulde opkræves af Dampskibsbilletter. I Motiverne pegedes paa det naturlige i, at Tyskland fulgte de omgivende Landes Eksempel; det gjordes gældende, at naar de delvis langt højere Afgifter, der opkrævedes i andre Lande, erfaringsmæssigt ikke havde hæmmet Rejsetrafikken eller overhovedet medført væsentlige Ulemper, vilde en saa moderat Skat som den foreslaaede blive baaret med Lethed i Tyskland. — Forslaget mødte straks en stærk Kritik: det var principielt urimeligt ad denne Vej at forhøje Prisen for Personbefordring paa Statsbaner; dernæst var Tidspunktet uheldigt valgt, da man just stod overfor en almindelig Tarifreform, som vilde fordyre Personbefordringen paa alle Tysklands Baner; endelig indvendte man, at den foreslaaede faste Afgift fortrinsvis vilde komme til at hvile paa korte Rejser. Forsvaret var overordentlig mat og led navnlig af den Mangel, at Hovedargumenterne var indbyrdes modsigende. Paa den ene Side søgte man at slaa alle Indvendinger til Jorden ved at henvise til, at Afgiften var saa lav, at den ikke vilde føles af de Rejsende; paa den anden Side anslog man en højtidelig Tone og talte om, at Folk allerede rejste alt for meget, saa at der ligefrem trængtes til en Fordyrelse af Priserne for at indskrænke den overhaandtagende Lyst til Stedforandring.*) — I Udvalget ombyttede man efter en

*) Det er desværre ikke lykkedes Forf. at faa fat i Ordlyden af dette interessante Argument. Redaktøren af »Kölnische Zei-

hæftig Kamp de foreslaaede faste Afgiftssatser med en Kilometerafgift, som altsaa skulde variere nøje i Forhold til Billettens Pris. I den endelige Lov er dette Princip dog atter forladt, og Skatten opkræves efter 8 faste Satser for hver af Vognklasserne I—III (Billetter til IV Klasse er skattefrie); den laveste Afgift, 5 Pf., betales for Billetter til III Kl., hvis Pris udgør imellem 60 Pf. og 2 Mk.; den højeste Afgiftssats, 8 Mark, svares af Billetter til I Kl., hvis Pris er over 50 Mk.

Medens Afgiften efter Regeringsforslaget antoges at ville indbringe 12 Mill. Mark, er man ved den vedtagne Tarif mærkeligt naaet op til det firedobbelte Beløb; saavidt det lader sig beregne, vil Billets-katten give Rigs-kassen en aarlig Indtægt af ikke mindre end 50 Mill. Mark. Forklaringen til, at Rigs-dagen, trods den betydelige Modstand, der rejstes mod denne Afgift, dog fik den vedtaget i saa glubsk en Skikkelse, maa søges deri, at man efter Forkastelsen af Forslaget om Tobaksskattens Forhøjelse og Reduktionen af flere andre af de forelagte Forslag arbejdede under Trykket af den Mulighed, at det nødvendige Totalbeløb ikke vilde blive naaet. Regeringen var meget utilbøjelig til

---

tung« refererer det i følgende kostelige Vendinger: »Das Reisen sei weit über das Bedürfnis hinaus erleichtert und verbilligt worden, und untergrabe die Bodenständigkeit der Bevölkerung. Es unterstütze den Zug in die Groszstadt, die Abwanderung nach dem Westen, die Entvölkerung des platten Landes und der kleinen Städte. Die Groszstädte würden übermäszig grosz und bildeten als Industriezentern mit ihrer überwiegenden Arbeiterbevölkerung eine ernste Gefahr für die ganze Entwicklung des Staates. Man verwies auch auf die Beispiele Englands und Amerikas, die bereits Masznahmen getroffen haben gegen dem übermäszigen Verkehr durch Verbote fremder Einwanderung und internationaler Freizügigkeit«. (Dr. Hugo Linschmann: Die Finanzreform von 1906. Stuttgart 1906. S. 146).

at modtage den stærkt forhøjede Billetkat og raadede Udvalget til at søge Kompensation for det manglende Beløb af ca. 40 Mill. Mark i forskellige »Ersatzsteuern« (se nedenfor), men Udvalgets Ordfører stillede Sagen paa Spidsen og erklærede, at den hele Finansreform stod og faldt med den 50 Millioners Billetkat. Efter at Afgiften var vedtagen ved anden Behandling, opstod nye Vanskeligheder. Det var efterhaanden gaaet op for Publikum, at det her drejede sig om en virkelig følelig Fordyrelse af Persontransporten, og der rejste sig nu en Storm af Uvilje imod Forslaget — endog i Dagblade, tilhørende de Partier, som paa Rigsdagen havde stillet sig paa Forslagets Side. Midt under denne Storm, der strakte sig til Deputeretkamrene i Bayern, Württemberg og Baden, vedtoges Forslaget af Rigsdagen, men kun med ringe Stemmeflerhed. — Efter at Billetskatten fra 1. August er traadt ud i Livet, er Stemningen imod denne »Verkehrshindernisz« (»Aarhundredets største Jærnbaneulykke« — som det spottende hedder paa et Prospektkort, der stikkes den Rejsende i Haanden) ikke bleven blidere. Men naar nogen Tid er gaaet, naar Tarifferne ere blevne ændrede, saaledes at man ikke ser, at man betaler Skatten, vil alt være glemt, — ogsaa at Rigsdagen i en ejendommelig Situation vedtog en Skat, som af de fleste erkendtes for irrationel, og som saa at sige alle af den ene eller den anden Grund var imod.

— Automobil-Skatten var vel nok den eneste Del af Regeringsforslaget, som straks vandt almindelig Tilslutning og med hvis Gennemførelse paa Rigsdagen der absolut ingen Vanskelighed var. Skatten skal efter den vedtagne Lov opkræves som en Stempel-

afgift paa Kørekort, der udstedes for et Aar ad Gangen. Afgiften rammer dog kun Automobiler, der anvendes til Personbefordring; den udgør for Motor-Cykler 10 Mark aarlig, for Motor-Vogne varierer den efter Hestekraftens Størrelse, saaledes at Automobiler under 6 Hestes Kraft betale 25 Mark plus 2 Mark for hver Hestekraft, Automobiler mellem 6 og 10 H. K. betale 50 Mark plus 3 Mark pr. H. K.; de større Vogne med 10—25 H. K. svare i Afgift 100 Mark plus 5 Mark pr. H. K., og endelig er Skatten for de meget store Automobiler, hvis Styrke overstiger 25 H. K., 150 Mark plus 10 Mk. pr. H. K. Gennem denne Ordning fremkommer en meget kraftig Progression, saaledes at de af Læger, forskellige Næringsdrivende o. s. v. benyttede almindelige Færdselsvogne slippe med en ganske moderat Afgift, medens de store Rejse- og Væddeløbs-Automobiler rammes forholdsvis langt stærkere; en Vogn paa 6 Hestes Kraft betaler f. Eks. 37 Mk. i aarlig Afgift, medens en 10 Gange saa kraftig Motorvogn svarer 750 Mk. aarlig. Drosker og Omnibusser ere fritagne for at svare Afgift. Det fremgaar af det anførte, at Automobil-Afgiften væsentligst er tænkt som en Beskatning af den moderne Luksus-Sport, der i Tyskland som andetsteds betragtes med ublide Øjne paa Grund af den hensynsløse Maade, hvorpaa den ofte udøves. Lignende Afgifter findes i England, Frankrig, Italien, Rusland og Portugal. I Tyskland har en Beskatning af Automobiler hidtil kun været anvendt i Storhertugdømmet Hessen; den nu indførte Rigsafgift udelukker ikke en saadan særlig Beskatning til Enkeltstaterne.

— Den saakaldte Tantiemeskat fandtes — som

foran nævnt — ikke i det oprindelige Regeringsudkast, men indsattes i Forslaget ved Udvalgets Initiativ. Skatten rammer de »Vergütungen«, der af Aktieselskaber, Kommanditaktieselskaber og Selskaber med begrænset Ansvar udbetales til Medlemmer af disse Selskabers Tilsynsraad. Som Form for denne Beskatning havde man først tænkt sig at anvende et Kvitterings-Stempel, men af forskellige Grunde ansaas det for hensigtsmæssigt at betage Skatten dens personlige Karakter, og man valgte derfor sluttelig at foreskrive, at Selskaberne ved Opstillingen af deres aarlige Regnskab skulle udfærdige en særlig Opgørelse over de Beløb, der under Navn af Udbytteandele, Tantieme, Honorarer, Dagpenge, Rejsepenge*) o. s. v. siden sidste Regnskabsafslutning ere udbetalte til Medlemmer af Tilsynsraadet, og denne Opgørelse skal skrives paa stemplet Papir til Takst 8 pCt. af Summen af de paa-gældende Beløb. Afgiftsfri ere dog Opgørelser, ifølge hvilke Summen af udbetalte »Vergütungen« er under 5000 Mark. — Formelt motiveredes denne Skat som et billigt Vederlag til Riget for den Understøttelse, dette gennem sine forskellige Institutioner yder Storindustrien og Storhandelen. Reelt stod Forslagets Fremkomst i nær Sammenhæng med den udbredte Tvivl om Tilsynsraadenes Evne til at varetage det Kontrolhverv, der paahviler dem, og hvorfor de ofte oppebære meget høje Honorarer. Der henvistes under Forhandlingerne til, at mange Personer sad i Tilsynsraadene alene som Dekorationsfigurer, og at andre kun

---

*) Rejsepenge ere kun skattepligtige, for saa vidt de udbetalte Beløb overstige Rejseudgifterne, Dagpenge kun for saa vidt de udgøre over 50 Mark pr. Dag.

fik Sæde i Raadene i Egenskab af Aktionærsønner; man gjorde endvidere gældende, at det Ansvar, der paahviler Tilsynsraads-Medlemmer, ofte ganske forflygtiges, naar f. Eks. den samme Mand sidder i 20—30 Raad (der nævntes et enkelt Tilfælde, hvor en og samme Mand var Medlem af 85 Tilsynsraad, og et andet, hvor en enkelt Person i »Vergütungen« oppebar over 1 Mill. Mark aarlig). Kort sagt: man fandt, at her var en god, bred Ryg, som det vilde være Synd ikke at belaste med en lille Ekstrabyrde i et Øjeblik, da Riget er i Nød.

I Begyndelsen af Forhandlingerne om Tantieme-skatten havde flere af Rigsdagens politiske Fraktioner principielle Betænkeligheder, som man dog efterhaanden overvandt. Det var navnlig Skattens noget tvivlsomme Karakter, der foranledigede Skrupler. Er det en direkte eller en indirekte Skat? I førstnævnte Tilfælde turde de Konservative ikke give den deres Tilslutning, fordi de hylde den Maksime, at de direkte Skatter bør forbeholdes Enkeltstaterne; i sidstnævnte Fald havde de Frisindede Betænkeligheder; endelig stillede Socialdemokraterne sig i Begyndelsen afvisende, fordi Skatten var en Særskat, som kun ramte en Del af den »ufortjente Indtægt«. Til Slut kom man dog paa den pudsigste Maade til Enighed, idet de Konservative stemte for Skatten, fordi den maatte anses for at være en indirekte Afgift, de Frisindede fordi den var en direkte Skat, og Socialdemokraterne fordi den betegnede et første Skridt henimod en Rigs-Indkomstskat. — Da der alene i Aktieselskaber, hvis Papirer noteres paa Børsen, aarlig udbetales 100—120 Mill. Mark til

»Aufsichtsräte«, har man anslaaet det aarlige Udbytte af Tantiemeskatten til ca. 10 Mill. Mark.

— Ifølge Børsloven af 14. Juni 1900 skal indenlandske Aktiebrevestemples til Takst 2 pCt. af det paalydende Beløb. Denne Bestemmelse er i betydeligt Omfang bleven omgaaet paa den Maade, at man har indtegnet Aktionærerne i Selskabets Protokoller uden at udstede noget Aktiedokument. Det er især ved de saakaldte »Familiengründungen«, hvor Aktieandelene opstaa ved Formuedeling og ikke ere bestemte til at bringes paa Markedet, at denne Trafik har fundet Sted. Allerede i længere Tid havde man haft Opmærksomheden henvendt paa dette Forhold; men det var dog en bestemt Begivenhed, der gav Stødet til den Lovændring, som nu i stempelretlig Henseende har stillet de ikke udgivne Aktier paa lige Fod med de udgivne. Denne Begivenhed var de Krupp'ske Fabrikkers Overgang til et Familie-Aktieselskab paa 160 Mill. Mark. Ved at undlade at udstede Aktiebrevest for dette Beløb sparede Selskabets Ejere 3,2 Mill. Mark, som Rigs-kassen altsaa foreløbig gik glip af. Rigsdagen vedtog nu et af Regeringen stillet Forslag, hvorefter ogsaa de ikke udgivne Aktieandele blive stempelpligtige. Da der under Forhandlingerne var fremkommet ganske overraskende Meddelelser om Størrelsen af de Aktiebeløb, der som ikke udgivne have unddraget sig Stempelpligten (en enkelt Bank i Berlin havde ca. 140—150 Mill. ustemplede Aktier i forskellige Selskaber, og for hele Riget ansloges det samlede Beløb til ikke mindre end 1000—1200 Mill. Mk.), vedtoges det endvidere, at Lovændringen skulde have tilbagevirkende

Kraft — en Bestemmelse, som altsaa giver Riget en øjeblikkelig Indtægt af mindst 20 Mill. Mk.

Den Merindtægt, Riget vil faa ved den her omtalte Udvidelse af Stempelafgiften paa Aktier, vil for en Del blive opslugt af Indtægtsnedgang paa andre Poster, idet der samtidig gennemførtes et Par Ændringer i Børsloven, hvorved Stempelafgiften for Arbitrageforretninger nedsattes, og Omsætningsstemplet for det tyske Riges og Forbundsstaternes Statsobligationer, der hidtil har udgjort 20 Pf. pr. 1000 Mark, ganske ophævedes.

— Det er omtalt i det foregaaende, at Regeringens Planer om Forhøjelse af Porto for Postanvisninger og Pakkeforsendelser (henholdsvis under Form af et Kvitteringsstempel og en Stempelafgift paa Adressebreve) begge led Skibbrud. Og saa fik man dog en Forhøjelse af Postporto, men ganske vist paa et andet Punkt. Der fandtes tidligere i en Del af Tysklands store Byer private Postanstalter, som besørgede Lokalforsendelser for 2 eller 3 Pf., medens Rigspostens Porto var 5 Pf. I 1899 bleve disse private Postanstalter ophævede ved Lov, imod at der udbetaltes dem en Erstatning; med Publikum affandt man sig ved at nedsætte Lokal-Portoen for Brevkort og Tryksager til 2 Pf. Nu blev det i Skatteudvalget gjort gældende, at denne Porto er saa lav, at den ikke dækker Udgifterne, og efter Udvalgets Forslag vedtog Rigsdagen derefter en Forhøjelse af de paagældende Takster til 5 Pf. for Brevkort og 3 Pf. for Tryksager, hvorved der paaregnes en Indtægtsforøgelse for Riget af ca. 12 Mill. Mark.

Ved Forelæggelsen af det hele Finansreform-Forslag gik Regeringen ud fra, at det var nødvendigt at tilvejebringe nye Indtægter for Riget til et samlet aarligt Beløb af ca. 230 Mill. Mark (heraf alene til Dækning af Rigshusholdningens ordinære Underskud 80—90 Mill. og til Udvidelse af Søforsvaret 76 Mill.). Under Omtalen af de enkelte Skatteforslag i det foregaaende er anført saavel de oprindelig budgetterede Beløb som de Summer, der antages at ville indkomme gennem de vedtagne Love. Nedenstaaende gives en samlet Oversigt over Reformens finansielle Resultater:

	Paaregnet aarlig Indtægt efter:	
	Regeringens Forslag	de vedtagne Love
Forhøjelse af Tobaksskatten.....	28 Mill. Mk.	» Mill. Mk.
Cigaretafgift	15 —	14 —
Forhøjelse af Ølskatten	67 —	29 —
Arveafgift (Rigets Andel).....	48 —	48 —
Stempelafgift paa Kvitteringer	16 —	» —
— — Fragtbreve	41 —	14 —
— — Jærnbanebilletter...	12 —	50 —
Automobilskat	3 —	3 —
Tantiemeskat.....	» —	10 —
Forhøjelse af Lokalporto.....	» —	12 —
	Ialt... 230 Mill. Mk.	180 Mill. Mk.

Som det vil ses, mangler der ca. 50 Millioner Mark i det af Regeringen forlangte Beløb. Dette Deficit blev der gjort adskillige Forsøg paa at faa dækket ved »Ersatzsteuern«. Der fremkom under Udvalgsbehandlingen en Række nye Forslag, hvoraf dog kun Tantiemeskatten, Stempelafgiften paa ikke udgivne Aktier og Forhøjelsen af Lokalporto'en gennemførtes. De øvrige Forslag skulle her kun omtales med ganske faa Ord.

Socialdemokraterne bragte en Rigs-Indkomstskat i Forslag, og da Udvalget forkastede dette Forslag, bl. a. under Paaberaabelse af, at det vilde gribe alt for stærkt ind i Enkeltstaternes Skattelovgivning, traadte de Frisindede i Skranken for en Rigs-Formueskat, der skulde ramme alle Formuer over 100000 Mark; Skattesatsen skulde udgøre 0,5 Promille for alle Formuer mellem 100000 og 1 Million Mark, derefter skulde den være progressiv, saa at f. Eks. en Formue paa 10 Millioner skulde svare 0,95 Promille. Alene for Preussen vilde en saadan Skat give et Udbytte af 40 Mill. Forslaget drøftedes indgaaende i Rigsdagen, hvor det (ved Navneopraab) forkastedes med 95 Stemmer mod 63.

En Værneskat til Beløb 40 Millioner Mark foresloges af Centrumspartiet. Forslaget fældedes foreløbig af de med denne Skat sædvanlig anførte Indvendinger af social og skatteteknisk Art, men efter Finansreformens Afslutning forlød det halvofficiøst, at Regeringen i Løbet af Sommeren vilde udarbejde et Forslag til en Værneskat.

Tanken om en Beskatning af faste Ejendommens »ufortjente Værdistigning« var fremme, men afvistes med den Begrundelse, at en saadan Skat egnede sig langt bedre for Kommunerne eller Enkeltstaterne end for Riget.

Som naturligt er, maatte ogsaa den meget paa-trængende Omordning af Brændevinsbeskatningen optages til Drøftelse. Det var imidlertid som at stikke Haanden i en Hvepserede. Som bekendt beskatter man i Tyskland Brændevinsproduktionen efter et dobbelt System: dels ved en Skat paa det færdige Pro-

dukt, dels ved en Afgift efter Mæskekarret. Begge Afgifter ere ordnede saaledes, at der ydes de mindre Brænderier betydelige Begunstigelser. Imidlertid har denne saakaldte »Liebesgabe« udviklet sig ganske anderledes end oprindelig forudsat. Saaledes gik man ved Fastsættelsen af Kar-Afgiften i 1887 ud fra, at hver Hektoliter Alkohol skulde bære en Afgift af 16 Mark, og et lige saa stort Beløb godtgøres der Brænderiet, naar Produktet enten udføres til Udlandet eller denatureres. Imidlertid har den forbedrede Teknik efterhaanden bevirket, at der udvindes et langt større Kvantum Spiritus af Raamaterialet end forudsat, saaledes at i Virkeligheden en Hektoliter Alkohol kun svarer 10—11 Mark i Kar-Afgift, medens Godtgørelsen ved Denaturering og Udførsel vedblivende er 16 Mark. Rigskassens Tab ved dette Misforhold er allerede 20—24 Mill. Mark aarlig, og stadig stigende, saa at det kan forudses, at det Tidspunkt vil indtræde, da Godtgørelsernes Beløb ville overstige Indtægten af Kar-Afgiften, i Stedet for at denne skulde give Riget et Udbytte af 30—40 Mill. Mark. Den hele »Liebesgabe«, som oprindelig var tænkt som en Skattedifferens til Gunst for Landbrænderierne, er nu udartet til en direkte Præmie paa 40—45 Mill. Mark, som ogsaa gaar i Lommen paa store Spritfabrikker, ja delvis ydes til Virksomheder, som slet ikke producere Brændevin, men skaffe sig Del i Begunstigelserne ved Manipulationer af tvivlsom Art. — At ordne og afvikle disse Forhold er en overordentlig vanskelig Sag. Regeringen søgte at skyde Opgaven fra sig ved at henvise til, at der, efter at Brændevinsbeskatningen siden 1887 var bleven ændret 6 Gange, var givet Brænderierne en Slags Løfte om

en Naadetid indtil 1912. Da imidlertid saavel Udvalget som Rigsdagen trængte paa, stillede Regeringen, om end tøvende og vagt, i Udsigt, at Spørgsmaalet om en Reform af Brændevinsbeskatningen vilde blive taget op i Løbet af Efteraaret 1906.

Af Produktionsafgifter foresloges endvidere en Vinskat og en efter Virksomhedens Omfang gradueret Formalingsafgift.

Heller ikke Tolden gik Ram forbi, idet Udvalget drøftede forskellige Forslag om Udførselstold paa Kul, Kalisalte (Gødningstof), Klude, Gummi-affald m. m. Motiverne til disse Forslag vare dog i det væsentlige af protektionistisk Art, og intet af dem (maaske med Undtagelse af en Kul-Udførselstold) vilde kunne faa finansiell Betydning.

Endnu skal nævnes et af Centrumspartiet i Udvalget indbragt Forslag, som i hvert Fald har Kuriositetens Interesse. Det gik ud paa at beskatte hvert Prospektkort, der forsendes med Posten, med en Stempelafgift paa 2 Pf., — en Skat, der beregnedes at ville give et Udbytte paa ikke mindre end $7\frac{1}{2}$ Mill. Mark! Det oplystes under Forhandlingerne, at Postkort-Industrien i Tyskland beskæftiger 30000 Mennesker. For ikke at bringe denne unge, opblomstrende Erhvervs-gren i Fare, blev Forslaget taget tilbage.

Som et organisk Led i Finansreformen er der i en særlig Lov vedtaget Bestemmelser om den fremtidige Ordning af Matrikularbidragene og om Rigsgældens Amortisering.

Med Hensyn til det førstnævnte Punkt havde Regeringen, i Enkeltstaternes Interesse, foreslaaet Fast-

sættelsen af en Maksimumsgrænse for disses Bidrag til Rigshusholdningen: det aarlige Beløb af udækkede Matrikularbidrag maatte ikke overstige 40 Pf. pr. Individ af Befolkningen, altsaa, hvis man regner med et Folketal af 60 Millioner, for Tiden 24 Mill. Mark aarlig. Med Henblik paa den Højde, Matrikularbidragene hidtil have naaet, og de stærke Svingninger i deres Beløb, maatte Enkeltstaterne i høj Grad ønske en fast Ordning som den foreslaaede; dette gælder ikke mindst de Stater, der have to- eller treaarige Budgetperioder. En fast Begrænsning af Matrikularbidragene er da heller ikke noget nyt Krav, det har været fremme i Form af Lovforslag i 1894, i 1895 og i 1903, men er hver Gang blevet afvist af Rigsdagen. Denne Gang gik det ikke bedre. Rigsdagens Flertal gjorde gældende, at en Begrænsning af Matrikularbidragene ikke alene var stridende mod Rigets føderative Karakter, men ogsaa et væsentligt Indgreb i Rigsdagens Bevillingsret. Regeringen maatte for fjerde Gang bøje sig paa dette Punkt, og den paagældende Lovbestemmelse kom kun til at gaa ud paa, at Betalingen af det Beløb, hvormed et Regnskabsaars udækkede Matrikularbidrag overstige 40 Pf. pr. Individ af Befolkningen, kan udsættes i indtil 2 Aar.

Uden Vanskelighed gennemførte Regeringen sit Forslag om en Amortiseringsplan for Rigsgælden. Planen er ganske simpel, idet den alene gaar ud paa, at der aarlig skal afdrages mindst $\frac{3}{5}$ pCt. af Gældens samlede Beløb. Da dette i Øjeblikket udgør godt $3\frac{1}{2}$ Milliard, skal der altsaa afdrages noget over 20 Mill. Mark aarlig. Regeringen syntes at lægge megen Vægt paa denne Bestemmelse. Tager man imidlertid

i Betragtning, hvorledes den tyske Rigsgæld er opstaaet, synes det lidet rimeligt, at Amortiseringsplanen vil faa nogen væsentlig Betydning. Det er først og fremmest Tysklands Deltagelse i »Verdenspolitiken« (Østasien, Afrika o. s. v.) og de stadigt stigende Forsvarsudgifter, der har nødvendiggjort Optagelsen af de uhyre Laan — i de sidste Aar gennemsnitlig 2—300 Millioner aarlig. Det er ikke Mangelen af en Amortiseringsplan, der er Skyld i Misèren, men Mangelen af tilstrækkelige Indtægter til Dækning af de Udgifter, man holder for nødvendige. Paa denne sidstnævnte Mangel har den nu gennemførte Skattereform — som foran paavist — kun delvis raadet Bod, idet der vilde behøves et yderligere Indtægtsbeløb af 50 Mill. Mark for blot at tilvejebringe Balance paa det ordinære Budget. Amortiseringsbestemmelsen bliver næppe andet end et godt Forsæt; man vil stifte ny Gæld for at kunne betale den gamle. Betegnende er det, at da det kunde forudses, at Regnskabet for 1906 vil give et Underskud af ca. 60 Mill. Mark, blev man paa Rigsdagen enig om en Tillægsbestemmelse, hvorved Amortiseringsplanens Ikrafttræden udsættes til 1908. Saa gaar den Tid!

— Finansreformen af 1906 hører til de betydningsfuldste Begivenheder i det tyske Riges Statsliv. Betydningsfuld er den, først fordi den bringer Riget en Indtægtsbevilling, der er større end nogen tidligere, men dernæst ogsaa, fordi den Maade, hvorpaa de nye Indtægter tilvejebringes, i det hele og store betegner et Skridt henimod en social Udligning af de offentlige Byrder. Medens man ved Finansreformen af 1887 lagde saa at sige hele den forøgede Byrde paa de

brede Lag af Befolkningen, idet Brændevinsafgiften forhøjedes med 120 Mill. Mark aarlig, skaaner Reformen af 1906 gennemgaaende de mindre bemidlede Klasser: Arveafgiften er stærkt progressiv; Afgiften paa Jærnbanebilletter lader Rejsende paa IV Klasse fri og belaster II og I Klasse henholdsvis 4 og 8 Gange saa stærkt som III Klasse; Tantiemeskatten og Automobilskatten ramme udelukkende de velhavende, og det samme kan delvis siges om Cigaretafgiften. — Betydningsfuld er Reformen endelig i politisk Henseende, fordi den har ført Tyskland et Skridt nærmere hen imod et hele Riget omfattende, ensartet Finanssystem; her er navnlig Ophævelsen af Enkeltstaternes Arveafgifter og disses Afløsning med en fælles Rigsafgift et Moment, der uvilkaarligt vil virke konsoliderende.

Litteratur: Gustav Cohn. Die Reichssteuerreform. (Jahrbücher für Nationalökonomie und Statistik. III Folge, 31 B., 1 H.) — Ulrich Hoffmann. Die Reichserbschaftssteuer. (Annalen des Deutschen Reichs. 1906. I—II H.) — Eugen Jäger. Die Reichsfinanzreform von 1906 und ihre neuen Steuern. M. Gladbach 1906. — Louis Katzenstein. Die Reichsfinanzreform. (Annalen des Deutschen Reichs. 1906. III H.) — Hugo Lindschmann. Die Reichsfinanzreform von 1906. Stuttgart 1906. — (Lovenes Tekst findes aftrykt i Jahrbücher f. Nationalökonomie und Statistik. III Folge, 32 B., 1—2 H.).
